

ע"פ 38207-09-24 - פלוני נ' מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

ע"פ 38207-09-24

לפני: כבוד השופטת דפנה ברק-ארז

המערער: פלוני
נגד

המשיבה: מדינת ישראל
ערעור על החלטתו של בית המשפט המחוזי
בירושלים מיום 9.9.2024 בתפ"ח
36727-03-18 שניתנה על-ידי כבוד השופטים א'
רומנוב מ' ליפשיץ-פריבס וא' גורדון
ט"ז באלול התשפ"ד (18.9.2024)
תאריך הישיבה:
בשם המערער:
בשם המשיבה: עו"ד ליאת יונניאן

החלטה

1. בפני ערעור על החלטתו של בית המשפט לנוער בבית המשפט המחוזי בירושלים מיום 9.9.2024 (תפ"ח 36727-03-18, השופטים א' רומנוב, מ' ליפשיץ-פריבס ו-א' גורדון) שדחתה את בקשת המערער לעיכוב ביצועו של עונש המאסר שהוטל עליו. כמו כן הורה בית המשפט המחוזי כי עד למועד התייצבותו למאסר המערער ישהה במעצר בית, ותיבחן ההיתכנות למעצרו בפיקוח אלקטרוני.

עיקרי התשתית העובדתית וההליכים עד כה

2. המערער, יליד שנת 2003, הועמד לדין בגין סדרה של עבירות מין שביצע בקטינים בעת שהיה בגילאים 13 עד 15. ביום 7.3.2018 המערער נעצר, וביום 18.3.2018 הוגש נגדו כתב אישום. בד בבד עם הגשת כתב האישום הוגשה בקשה למעצרו עד תום ההליכים. בו ביום הורה בית המשפט המחוזי על מעצרו של המערער עד למתן החלטה אחרת, ועל הגשת תסקיר מעצר בעניינו (מ"ת 36776-03-18, השופט מ' סובול). ביום 21.3.2018 הסכים בא-כוחו של

המערער לקיומן של ראיות לכאורה ושל עילת מעצר.

3. ביום 26.3.2018 הוגש תסקיר מעצר בעניינו של המערער, שבו פורטו נסיבותיו, ובכללן הקשיים הבריאותיים והרגשיים שמהם הוא סובל. שירות המבחן המליץ על שחרורו של המערער למעצר בית, עד לשילובו במסגרת טיפולית. שירות המבחן הבהיר כי ניתן לקבל חלופת מעצר זו בהתחשב בטווח הקצר הצפוי לשילובו של המערער במסגרת מתאימה. למחרת, ביום 27.3.2018 אימץ בית המשפט המחוזי את המלצתו של שירות המבחן והורה על שחרורו של המערער למעצר בית "באופן זמני" בבית סבתו תחת פיקוח רציף של אחד משני הוריו. לבקשת המדינה עיכב בית המשפט המחוזי את החלטתו לצורך בחינת עמדתה ביחס להגשת ערר. למחרת, הודיעה המדינה כי ניתן לקלוט את המערער באופן מיידי במסגרת טיפולית, ובהתאם לכך, הורה בית המשפט המחוזי על העברתו של המערער אליה. בנסיבות אלה, לא הוגש הערר.

4. בהמשך לכך האריך מעת לעת בית המשפט המחוזי את שהותו של המערער במסגרת הטיפולית. עם זאת, בשל חוסר התאמתה של מסגרת זו לצרכיו, המערער הועבר למסגרת טיפולית חדשה. בתסקיר מיום 13.11.2018 ציין שירות המבחן כי המערער לא יוצא לחופשות בביתו וכי אף אין בידו של שירות המבחן להמליץ על חופשות מסוג זה, מאחר שהוריו של המערער אינם מתאימים לשמש כמפקחים עליו. ביום 14.11.2018 קבע בית המשפט המחוזי כי "בשלב זה, וכל עוד לא תינתן החלטה אחרת, נאסר על ה[מערער] לצאת לחופשות מהמעון".

5. ביום 25.12.2018 הורשע המערער, בהתאם להודאתו שניתנה במסגרתו של הסדר טיעון, בכתב אישום מתוקן בעבירות של מעשה סדום לפי סעיף 347(ב) בנסיבות סעיפים 345(ב)(1) ו-345(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), ומעשים מגונים לפי סעיף 348(ב) בנסיבות סעיפים 345(ב)(1) ו-345(א)(1) לחוק זה.

6. בתסקיר מיום 28.3.2019 המליץ שירות המבחן לאפשר למערער להמשיך לשהות במסגרת הטיפולית, תחת צו השגחה זמנית. לצד זאת, שירות המבחן הבהיר כי "על-אף פרק הזמן הארוך בו ה[מערער] אינו יוצא לחופשות נראה כי לא ניתן לאפשר ל[מערער] לצאת לחופשות בטווח הקרוב נוכח ההתרשמות ממסוכנות ה[מערער]". ביום 31.3.2019 אימץ בית המשפט המחוזי המלצה זו של שירות המבחן והורה על הארכת שהותו של המערער במסגרת הטיפולית, ללא יציאה לחופשות.

7. להשלמת התמונה יצוין כי נתוניו האישיים של המערער הקשו על מציאת מסגרת טיפולית המתאימה לצרכיו, והוא הוסיף לעבור בין מסגרות טיפוליות שונות. ביום 23.6.2019 חזר שירות המבחן על המלצתו שלא לאפשר למערער לצאת לחופשות בביתו, נוכח המסוכנות

הנשקפת ממנו. ביום 15.1.2020 האריך בית המשפט המחוזי את צו ההשגחה פעם נוספת, ובשלב זה קבע כי המערער יהיה רשאי לצאת לביקורי בית אצל הוריו בליווי איש צוות מהמסגרת הטיפולית. בסופו של דבר, בחודש יולי 2022 נקלט המערער בהוסטל "שיבולים" שנחשב באותה עת מתאים לנתוני האישיים ולצרכיו הטיפוליים.

8. לאחר מספר חודשים נוספים, בתסקיר מיום 8.12.2022 שירות המבחן המליץ על כך שיוטל על המערער צו מבחן לתקופה של שנתיים ושבעה חודשים שבמהלכה הוא ישהה בהוסטל "שיבולים", וזאת לצד פסיקת פיצויים למתלוננים. ההמלצה ניתנה בשים לב למצבו של המערער, חלופי הזמן מביצוע העבירות, ומשך הזמן הרב שבו המערער היה נתון במסגרות טיפוליות. המדינה הסכימה להמלצה זו, וביום 20.12.2022 בית המשפט המחוזי אימץ את המלצת שירות המבחן ועונשו של המערער נגזר בהתאם אליה, לצד מאסר על תנאי (סגן הנשיא ר' כרמל והשופטים רומנוב ו-ליפשיץ-פריבס). בהתאם, המשיך המערער לשהות בהוסטל "שיבולים".

9. ביום 16.6.2024 הגיש שירות המבחן בקשה להפקעתו של צו המבחן מאחר שלפי הנטען המערער הפר את תנאי השהות בהוסטל. בבקשה צוין כי המערער קיים שיחות בעלות אופי מיני באמצעות יישומון ה"וואטסאפ" בעת שהיה בחופשה בביתו. עוד נטען כי בשני מועדים שונים המערער קיים שיח ומגע מיני לא מותאם עם דייר אחר של ההוסטל, בנוסף לשני מקרים שבהם חשף את איבר מינו בפני דייר בהוסטל. בדיון שהתקיים בבית המשפט המחוזי ביום 2.7.2024 נמסר כי ההוסטל מתנגד לתת למערער הזדמנות נוספת.

10. ביום 14.7.2024 נשמעו טיעוני הצדדים לעונש. עמדת המדינה הייתה שיש להטיל על המערער עונש מאסר בפועל של שלוש שנים, לצד מרכיבי ענישה אחרים. מנגד, מטעם המערער נטען, בין היתר, כי יש להימנע מהטלתו של עונש מאסר לאחר שחלפו מספר שנים ממועד ביצוען של העבירות ובהתחשב בנסיבותיו האישיות.

11. כאמור בפתח הדברים, בית המשפט המחוזי נתן את גזר הדין העדכני בעניינו של המערער ביום 9.9.2024, ובו השית עליו עונש מאסר בפועל של 13 חודשי מאסר (בניכוי ימי מעצרו), לצד עונש מאסר על תנאי. בית המשפט המחוזי קבע כי המאסר לא יבוצע באופן מיידי וכי המערער יתייבץ לריצוי עונשו ביום 22.9.2024. בהמשך לכך, ביקש בא-כוחו של המערער להורות על עיכוב ביצועו של גזר הדין לתקופה ארוכה יותר, של 45 ימים, כדי לאפשר לו להגיש ערעור מנומק, ולצדו בקשה לעיכוב ביצוע. בהחלטה נוספת מאותו יום - היא ההחלטה שביסוד ההליך דנן - בית המשפט המחוזי דחה בקשה זו וקבע כי עד למועד התייצבותו למאסר יוותר המערער בתנאי מעצר בית, בפיקוח של אחד מהוריו בכל עת, וימאסר עליו לשהות במחיצתם של קטינים שאינם בני משפחה מדרגה ראשונה. בנוסף נקבע כי תיבחן האפשרות למעצרו בפיקוח אלקטרוני על דרך הזמנתה של חוות דעת מטעם יחידת הפיקוח האלקטרוני.

12. להשלמת התמונה יצוין כי ביום 11.9.2024 דחה בית המשפט המחוזי גם בקשה לעיכוב ביצועה של ההחלטה בכל הנוגע להזמנת חוות דעת מטעם יחידת הפיקוח האלקטרוני. בעשותו כן קבע בית המשפט המחוזי כי בשלב זה לא ניתנה החלטה בדבר השמתו של המערער במעצר בפיקוח אלקטרוני, אלא התבקשה חוות דעת של יחידת הפיקוח.

הערעור

13. הערעור שבפני מכוון כנגד ההחלטה הדוחה את הבקשה לעיכוב ביצוע גזר הדין, ומורה על מעצר בית ובחינת היתכנות למעצר באיזוק אלקטרוני עד למועד התייצבותו של המערער למאסר. בהיבט של עיכוב הביצוע נטען כי המועד שנקבע להתייצבותו של המערער למאסר מקדים את פרק הזמן הסטטוטורי שנקצב להגשת ערעור, ועל כן אינו מאפשר הגשת ערעור מנומק המלווה בבקשה לעיכוב ביצועו של גזר הדין כמקובל. בכל הנוגע להוראותיו של בית המשפט המחוזי ביחס לתקופה שעד להתייצבות למאסר נטען כי החלטתו ניתנה בהיעדר סמכות. לגישתו של המערער, לאחר שניתן גזר הדין בית המשפט המחוזי נעדר סמכות להורות על כך שישהה במעצר בית או שייעצר בפיקוח אלקטרוני. בא-כוח המערער טען בהקשר זה כי יש לפרש את סעיף 87(ג) לחוק העונשין כמקנה לבית המשפט סמכות להטלת תנאים מגבילים עד להתייצבות למאסר רק מקום בו הוא "דוחה ביצועו של עונש". לעומת זאת, כך נטען, במקרה דנן בית המשפט המחוזי דחה את הבקשה להורות על עיכוב ביצועו של מועד זה.

14. בתגובתה של המדינה מיום 16.9.2024 נטען כי דין הערעור להידחות על שני חלקיו. באשר לעיכוב הביצוע נטען כי אין מקום להתערב בהחלטתו של בית המשפט המחוזי לפיה על המערער להתייצב למאסר ביום 22.9.2024 בשים לב לכך שמועד זה מאזן באופן מיטבי בין מספר שיקולים, ובהם: הצורך של המערער ושל מערכת הכליאה להיערך למאסרו, מתן אפשרות למערער להגיש ערעור ובקשה לעיכוב ביצוע, וכן תחימת החשיפה של הציבור למסוכנות הנשקפת מן המערער (בשים לב לכך שמעצר בית שיבוצע בביתם של הוריו מהווה חלופה רעועה שלא תוכל לתת מענה הולם לאורך זמן). באשר לסמכותו של בית המשפט המחוזי להטיל על המערער תנאים מגבילים, ובהם מעצר בפיקוח אלקטרוני, טענה המדינה כי במקרה דנן שבו נקבע כי עונש המאסר יחל במועד דחוי נופל בתחומו של סעיף 87(ג) לחוק העונשין (הגם שנדחתה הבקשה לדחייה נוספת של מועד הביצוע).

15. הדיון בערעור התקיים בפני ביום 18.9.2024, ובו חזר בא-כוחו של המערער על עיקרי טענותיו. בתוך כך הדגיש בא-כוחו של המערער כי לגישתו, היה על בית המשפט המחוזי לעכב את גזר הדין עד ליום 27.10.2024 על מנת לאפשר למערער שהות של 45 ימים לצורך הגשת ערעור מנומק על גזר הדין לבית משפט זה, ולצדו בקשה לעיכוב ביצוע. כן הדגיש בא-כוח המערער כי ההחלטה על בחינת ההיתכנות למעצרו של המערער בפיקוח אלקטרוני אינה יכולה לעמוד. מנגד, המדינה סברה שדין הערעור להידחות בהתחשב במסוכנותו של המערער.

16. בתום הדיון, וכדי לאפשר מתן החלטה מנומקת בערעור, הוריתי על עיכוב ביצוע זמני של מועד ההתייצבות למאסר, כך שהמערער ישהה בינתיים במעצר בית בתנאים שקבע בית המשפט המחוזי.

דיון והכרעה

17. לאחר שבחנתי את הערעור הגעתי לכלל דעה כי יש מקום לקבל אותו באופן חלקי ומוגבל, בכל הנוגע לעיכוב ביצועו של גזר הדין. הדילמה בנושא זה אינה קלה. לכאורה יש הצדקה לדחות את מועד ביצועו של עונש מאסר באופן שיאפשר לנאשם הגשת ערעור מנומק, יחד עם בקשה לעיכוב ביצוע. אולם, נסיבותיו של המקרה דנן מורכבות יותר. מהתסקירים הרבים שהוגשו בעניינו של המערער עולה כי נשקפת ממנו מסוכנות גבוהה, והימצאותו בחלופה של מעצר בית בעת הנוכחית היא סוג של "תאונה" - שכן הדבר נעשה בליט ברירה, על רקע חוסר האפשרות להמשיך את שהותו בחלופה הטיפולית שבה היווה מקור סכנה לשהים אחרים. אין ספק ששיקול זה אף היה נגד עיניו של בית המשפט המחוזי בעת שקבע מועד דחוי, קרוב יחסית, לביצועו של עונש המאסר.

18. במצב הדברים שנוצר, ועל בסיס איזון בין השיקולים האמורים, אני מורה על עיכוב ביצוע נוסף של עונש המאסר, לתקופה מוגבלת, עד ליום 14.10.2024. הגם שתקופה זו פחותה אף היא ממשך הזמן הסטטוטורי להגשת ערעור, היא תוסיף על פרק הזמן שקצב בית המשפט המחוזי, באופן שיאפשר למערער להגיש ערעור מנומק קודם למועד שנקבע לריצויו של עונש המאסר בפועל. ככל שהמערער יעשה כן, הדיון בבקשה לעיכוב ביצוע שתוגש לצד הערעור יוכל להתקיים על בסיס הערעור המנומק.

19. באשר לשאלת סמכותו של בית המשפט המחוזי להורות על כך שהמערער ישהה במעצר בית עד למועד ההתייצבות למאסר, וכן על בחינת היתכנות למעצר בפיקוח אלקטרוני - דין הערעור להידחות. סעיף 87(א) לחוק העונשין מורה כי בית המשפט הקובע מועד לביצועו של עונש מאסר רשאי "לדחות את הביצוע למועד אחר". בענייננו בית המשפט המחוזי דחה בגזר דינו שניתן ביום 9.9.2024 את ביצוע עונש המאסר ליום 22.9.2024. בהמשך לכך, קובע סעיף 87(ג) לחוק העונשין כי כאשר בית המשפט דוחה ביצועו של עונש הוא "רשאי להתנות את הדחיה במתן ערובה ובתנאים אחרים שימצא לנכון". בהתאם לכך, היה רשאי בית המשפט המחוזי להורות על כך שהמערער ישהה במעצר בית, ועל בחינת ההיתכנות למעצרו בפיקוח אלקטרוני. אכן, אין זה מובן מאליו, ואף חריג, שבית המשפט המחוזי הורה בשלב כה מתקדם של ההליך על בחינת ההיתכנות למעצר בפיקוח אלקטרוני. אולם, הוראה זו ניתנה בשים לב למכלול הנסיבות הייחודיות של המקרה, ובדין יסודה. בהקשר זה יש לתת משקל למסוכנות הרבה הנשקפת מן המערער, אשר לא הצליח בהליך הטיפולי, ואף ביצע במהלכו הפרות, וכן להתרשמותו של שירות המבחן לאורך הליך המעצר לפיה חלופת מעצר בבית הוריו של

המערער עשויה לעמוד אך ורק כחלופה זמנית וקצרת טווח. אינני סבורה אפוא שנפל פגם בהחלטתו של בית המשפט המחוזי בעניין זה.

20. אשר על כן הערעור מתקבל בחלקו כאמור בפסקה 18 לעיל. חוות דעת ביחס להיתכנות מעצרו של המערער באיזוק אלקטרוני, שעליה הורה בית המשפט המחוזי, תוגש אליו, כאמור בהחלטה מיום 9.9.2024, וזה יחליט בה כחכמתו.

ניתנה היום, כ"ג אלול תשפ"ד (26 ספטמבר 2024).

דפנה ברק-ארז
שופטת